Корбан чала беләсезме?

Корбан бәйрәме — ислам дөньясында иң олы, мөбарәк бәйрәмнәрнең берсе. Якынлашып килүче Корбан бәйрәме һәрберебезнең күңеленә дә иман нуры өстәсә иде. Бу көн безнең өчен кылган гөнаһларыбызның ярлыкануы, Аллаһ кушмаган гамәлләрдән тыелу, үзеңә һәм әйләнә-тирәдәгеләреңә, фәкыйрьләргә, ятимнәргә шатлык бүләк итү көне буларак кадерле. Аллаһы Тәгалә корбан чалу турында болай дигән: “ Раббың ризалыгы өчен намаз укыгыл һәм ятимнәрне вә фәкыйрьләрне ашатыр өчен корбан чал!” (108:2)

Корбан чалу турында пәйгамбәребез Мөхаммәд (с. г. в.) әйткән:

«Дөреслектә, бу көнебезне намаз уку белән башларбыз, аннан кайтып корбаннарыбызны чалырбыз. Шулай эшләгән бәндә сөннәтебезне үтәгән булыр».

Корбан нигездә Ибраһим галәйһиссәләм белән улы Исмәгыйль галәйһиссәләмгә барып тоташа. Аллаһы Тәгалә аларның иманнарын зур сынау белән сыный. Алар шул сынауны уңышлы үтеп Аллаһы Тәгаләнең мактавына лаек булалар.

Ибраһим галәйһиссәләм Нәмрут яккан уттан сау-сәламәт чыккач, ватанын һәм туганнарын ташлап, хәзерге Фәләстыйн җирләренә барып урнаша. Шунда аңа картлык көнендә Аллаһы Тәгалә «хәлим» – «йомшак тәбигатьле», дип макталган угыл бала насыйп итә. Ул гел Аллаһы Тәгаләдән изге бала бирүен сорый торган була. Малайга Исмәгыйль дип исем кушалар. Ибраһим галәйһиссәләм бала булу шатлыгына куанырга өлгерми, төшендә шул баланы корбан итәргә боерыла. Бу боерык вәхи яки туры әмер итү аркылы тү-гел, ә бер ишарә кылу рәвешендә генә була. Ләкин Раббысына буйсынып, Аның кушканнарын үтәргә әзер булган Ибраһим галәйһис-сәләмгә шул да җитә. Ул бу боерыкны һич каушап, югалып калмыйча, камил иман, тулы буйсыну белән үзенең бурычы дип кабул итә. Ул бу эшкә һич ашыкмастан һәм

Раббысына ачуланмыйча керешә. Әлбәттә, бу боерыкны үтәү Ибраһим галәйһиссәләмгә бик авыр була. Ул бит баласын сугышка яки аны үлем көтә торган башка бер урынга җибәрми, бәлки аны үзенең куллары белән корбан итәргә җыена. Нәрсә генә булмасын, Ибраһим галәйһиссәләм әлеге дәһшәтле боерыкны берсүзсез кабул итә һәм үзенең максатын Исмәгыйль галәйһиссәләмгә әйтеп, аның бу турыдагы фикерен беләсе килә. Ибраһим галәйһиссәләм чыннан да Аллаһы Тәгалә аңа үзе теләгән изге бала бирдеме икәнен белергә тели. Исмәгыйль галәй-һиссәләм үзе дә Аллаһы Тәгаләнең әмеренә ихластан буйсынырга әзер икәнлеген белдергәч, үзенең догасы кабул булганлыгына Ибраһим галәйһиссәләмнең шиге калмый. Исмәгыйль галәйһиссәләм үзенең Аллаһының боерыгына буйсынырга әзер икәнлеген белгертеп кенә калмый, бәлки Аллаһының рәхмәте, Аллаһының ризалыгы Аның боерыкларын үтәүдә икәнлегенә бөтен барлыгы белән инана. Менә шул иманы аңа шундый авыр сынауны үтәргә көч-куәт бирә. Ул:

«Әй әтием! Син үзеңә боерылганны кыл, ә мине син, Аллаһ теләсә, сабыр итүчеләрдән табарсың», – дигән сүздән башканы әйтми.

Бу вакыйгада ата да, угыл да сынала. Ата – Аллаһының кушуы белән улын корбан итәргә, ә улы – корбан булырга әзер була. Ләкин без беләбез, «Хаҗ» сүрәсенең 37-нче аятендә корбан малларының ите дә, каны да Аллаһы Тәгаләгә кирәк түгел икәнлеге хәбәр ителгән. Шулай булгач нигә Аңа кеше каны кирәк булсын?! Аңа безнең бөтен барлыгыбыз белән буйсынуыбыз, бирелүебез һәм куркуларыбыз кирәк.

Ата-угыл сынауны уңышлы үткәч Аллаһы Тәгалә аларның хәлләрен җиңеләйтә – Ибраһим галәйһиссәләмгә улы урынына корбан итеп, сарык бүләк итә. Менә шул көннән башлап бөтен пәйгамбәрләрнең атасы булган Ибраһим галәйһиссәләм милләтенә һәр елны корбан чалу йөкләнә. Без дә Ибраһим галәйһиссәләм милләте. Аллаһы Тәгалә безнең дә иманнарыбызны шул рәвешчә сыный. Әгәр без дә Аллаһы Тәгалә кушканнарны һич

карышмас-тан, берсүзсез үтәсәк, аның артыннан һичшиксез җиңеллек, шатлык килер. Ислам дине – тынычлык дине. Ибраһим галәйһиссәләм белән улы Исмәгыйль галәйһиссәләмгә бирелгән сынауның нигезендә нәкъ менә шул нәрсә ята.Аллаһ ризалыгы өчен чалына торган корбаннан аккан беренче тамчы кан белән бергә корбан хуҗасының гөнаһлары юылыр диелгән. Әлеге бәйрәм көннәрендә Аллаһы Тәгаләгәнең бөеклегенә, Исламның хак дин булуына тагын бер кат инанып мохтаҗларга, ятимнәргә, төрле бәла-казаларга юлыккан мөселман кардәшләребезгә хәлдән килгәнчә ярдәм кулы сузыйк, туганнарыбыз, күрше-күләннәребезнең хәлләрен белешик!

Корбан чалу Аллаһы Тәгалә тарафыннан без Аңа ел буена биргән нигъмәтләренә шөкер итәр өчен әмер ителгән. Бәйрәм көннәрендә корбан ите һәм бүләкләр тарату туганлык мөнәсәбәтләренең ныгуы һәм күршеләр арасында якынрак мөгамәләләр урнашуга сәбәп булсын.

Терлекне интектермичә, кыйблага каратып яткырырга кирәк. Ул аягында чакта корбан догасы укыла. "Әллаһүммә иннә саләәтии үә нүсүкии үә мәхйәәйә үә мәмәәтии лилләәһи раббил галәмиинә ләә шәриикә ләһ. Әлла-һүммә тәкәббәл һәәзииһил удхийәтәә" – "Аллаһым, минем намазым вә гыйбадәтем вә тереклегем һәм үлемлегем барча галәмнең хуҗасы булган Аллаһ өчендер һәм Аның кодрәтенәдер. Аллаһы Тәгаләнең һич шәрике, тиңе юктыр. Аллаһым, бу корбанны кабул әйлә".

Корбан чалуга ният итү: "Әй, Раббым! Ошбу хайванны Синең әмерең буенча чаламын. Әй, Раббым! Кабул кыл. Бисмилләһи, Әллаһү әкбәр!" – дип корбанлык бугазы киселә.

“Корбан” нәрсәне аңлата?

Ислам буенча корбан чалу – эре һәм вак мөгезле терлекне Аллаһының ризалыгы өчен бәйрәм көннәрендә чалу. Бу “Кәүсәр” сүрәсендә чагыла: “Раббының ризалыгы өчен намазны үтә һәм корбан чал”.

Корбан чалу ислам динендә нинди урын тота? Ул һәркем өчен дә мәҗбүриме? Ничек башкарыла ул?

Мөселман кешегә ел саен корбан чалу вәҗибтер. Шулай да хәлләреннән килмәгәннәр өчен мәҗбүри дип саналмый. Аллаһының илчесе галәйһиссәлам: «Кемнең корбан чалырга мөмкинлеге булып та, моны эшләмәсә, мәчетебезгә якынлашмасын», — дип кисәткән.

Корбан чалмыйча, чалдырмыйча акчасын гына мәчеткә яки мескеннәргә бирергә ярыймы?

Корбан чалу — кешеләр өчен Аллаһ тарафыннан билгеләнгән, пәйгамбәрләр кылган вә безгә кушып калдырылган изге гыйбәдәтләрнең берсе. Корбан чалуны акча биреп кылына торган гыйбәдәткә әйләндерү дөрес дип әйтеп булмас.

Корбанлык өчен нинди хайван сайлау кирәк?

– Корбанлык өчен пар тояклы — кәҗә, сарык, дөя, сыер кебек хайваннарны алу кирәк. Каз, үрдәк, күркә кебек кошларны, атларны чалырга ярамый. Шулай ук авыру, сукыр, аксак, тешсез, колаксыз, койрыксыз һәм бик ябык яки буаз хайваннарны корбанга чалу дөрес түгел. Яшенә килсәк: дөягә — биш яшь, үгез яки сыерга — ике яшь, кәҗә, сарык малына бер яшь булу шарт. Соңгылары исә бик зур һәм симез булып, бер яшьлекләреннән аерылмаса, алты айлыкларын да чалу ярый. Ә эре маллар бу кагыйдәгә карамый. Тик шунысын истән чыгармаска кирәк. Сарык һәм кәҗә бер кеше өчен генә корбан кылына, ә сыер яки дөя — җидешәр кеше өчен. Шулай ук бер үзеңә бер сыер, бер дөя корбан кылу да дөрес. Андый ук мөмкинчелеге булмаган кешеләргә бөтен гаиләгә бер корбан чалырга да ярый.

Нәзер итеп чалына торган корбаннар бар. Монда берәр нинди чикләүләр, халык белеп бетермәгән гамәлләр бармы?

Нәзер корбанын нәкъ гает көнендә чалу мәҗбүри түгел. Бу эшне башка көнне башкарсаң да була. Кемгә нәзер итеп әйткәнсең, шуңа атап чаласың. Мондый итне үзеңә ашарга ярамый, тулысынча таратып бетерергә яисә кеше җыеп аш үткәрергә кирәк. Үзеңә бары тик шулпасын гына эчәргә була.

Сыерны корбанга чалганда җиде кеше арасына мәрхүмнәрне кертергә ярыймы?

Әгәр дә мәрхумнең калган балалары, я туганнары, якыннары аның исеменнән аерым яки сыер корбанына кушылган вакытта үзен араларына алып корбан чалсалар, гөнаһ түгел, ә сәваплы эш кылган булырлар. Мәрхүм исеменнән эшләнгән һәр яхшылык мәрхүмгә чыннан да ирешкәне күп хәдисләрдән билгеле.

Корбанлыкны ничек дөрес итеп бүлергә?

– Аллаһының илчесе галәйһиссәләм шулай аңлатты: «Ашагыз, ашатыгыз һәм саклагыз». Шуңа да итне өч өлешкә бүлү хәерлерәк. Өчтән берен бәйрәм табыны әзерләргә, өчтән берен туганнарга һәм мохтаҗларга өләшергә, калган өчтән бер өлешен үз гаиләңә калдырырга. Шулай ук аш үткәрмичә, калган өчтән ике өлешен фәкыйрьләргә, туган-тумачаларга, күрше-күләннәргә таратырга да мөмкин. Ә тиресен исә сатып, акчасын сәдака итеп бирергә була.

Корбанлыкның яше

Кәҗә, сарык, куйга бер яшь, сыерга ике яшь, дөягә биш яшь тулган булу шарт, яше ким булганнарны чалу дөрес түгел. Әгәр куй белән сарык бик зур һәм симез булып, бер яшь тулган сарык һәм куйлардан аермасыз булсалар, алты айлыкларны да чалу дөрес булыр, әмма кәҗәгә шиксез бер яшь тулган булу шарттыр. Куй, сарык һәм кәҗә берәр кеше өчен генә корбан кылына,

сыер һәм дөя җидешәр кеше өчен корбан чалынса да, дөрес була. Кеше бер үзенә бер сыер, я бер дөя корбан кылса да, дөрес һәм бик саваплы булыр.

Корбан чалу вакыты

Корбан чалу гает намазыннан соң үтәлергә тиеш. Әгәр гает намазына кадәр чалынган булса, ул корбан чалу үтәлгән дип саналмый. Корбан чалына торган вакыт: гает намазыннан соң башлап, уникенче Зөлхиҗҗәнең ахшам вакытына кадәр. Бу вакыт эчендә корбан бугазлый алмаган кешегә, әгәр корбанлыгы алынмаган булса, корбанлыкның бәһасен сәдака кылу вәҗиб буладыр, әгәр корбанлыгы алынган булса, ул очракта корбанның үзен сәдака кылу тиеш. Корбанны унынчы Зөлхиҗҗәдә бугазламый калса, унберенче, уникенче Зөлхиҗҗәдә бугазлау да дөрес булыр. Әмма уникенче Зөлхиҗҗәдә Кояш батканнан соң бугазлау дөрес булмас. Әмма көннәр хисабында хаталык һәм бәхәсләрдән котылу өчен, корбан чалуны бәйрәмнең өченче көненә калдырмау хәерлерәк санала. Иң яхшысы – корбанны беренче көндә чалу.

Кояш баткач, караңгы вакытта корбан чалынамы?

Корбан чалу — бәйрәм көнен санап, 3 көн дәвам итә. Өченче көннең кояшы баеганчы корбан суюлар тамамланырга тиешле. Иң яхшысы — бәйрәм көнендә чалып эшен бетерү. Ахшамнан соң корбан чалу — мәкруһ. Хәрам дигән сүз Коръәндә дә, пәйгамбәребезнең сөннәтендә дә юк. Бу — элеккеге заманнарда электр булмаганлыктан, төнлә караңгы вакытта чалу хаталык белән кылынмасын өчен әйтелгән.

Әгәр кеше кушылган көннәрдә корбан чалып өлгермәсә нишләргә?

Матди яктан мөмкинчелекле кеше, теләге булып та, вакытында суя алмый калса, бер куй (сарык) сатып алырдый акчасын сәдака итеп мескеннәргә бирер.

Кайбер гаиләләр корбанны гает намазына кадәр чалып куя. Болай эшләү дөресме?

Гает укылганчыга кадәр чалынган корбан дөрес булмый. Моның турында пәйгамбәребез дә әйтеп калдырган. «Кем гаеткә кадәр корбан чала, бу аның гаиләсе өчен ит кенә булыр, ә корбан чалу фарызы аның өстеннән төшмәс», — диелә анда.

Кем корбан чалуны үтәргә тиеш?

Корбан чалуны исә һәр кеше үзе үтәсә әйбәтрәк. Иң башта терлекне кыйблага каратып яткырырга кирәк. Ул аягында чакта корбан догасы укыла. Аннары «Әй, Раббым! Ошбу хайванны Синең әмерең буенча чаламын. Әй, Раббым! Кабул кыл. Бисмилләһи, Әллаһү әкбәр!» — дип ниятләп, корбанлык бугазы киселә.

Әгәр төрле сәбәпләр аркасында кеше бу эшне үзе башкара алмый икән, башка кешегә тапшырып, карап тора ала. Тик өч шартны үтәргә кирәк. Беренчедән, бу кеше мөселман булырга тиеш. Икенчедән, корбан чалуны үтәүченең «Әй Аллаһ, бу (корбан) Синнән, һәм Сиңа (кайта), фәләннән кабул ит», — дип әйтүе кирәк. Өченчедән, ул кешегә чалына торган корбанның ите белән түләргә ярамый.

Хайванның нинди физик кимчелекләре яки гариплекләре булганда, аны корбан чалырга рөхсәт ителми?

Беренчедән, ачыктан-ачык авыру хайван; икенчедән, дөм сукыр; өченчедән, аксак; дүртенчедән, ашарга яраклы нинди дә булса әгъзасы (мәсәлән, койрыгы) булмаган хайван. Шуңа күрә мөгезләре киселгән яки печтерелгән хайван корбан чалу өчен туры килә.

Корбан чалынган хайванның сөякләрен күмәргә кирәкме?

Әгәр сөякләр теләсә кайда ятмасалар, күмү ихтыяҗы юк. Хайванның сөякләре һәм каны ислам буенча изге саналмыйлар.

Корбанлыкның ите ничек бүленә?

Итне өч өлешкә бүлү хәерлерәк: өчтән берен үзеңә калдырырга һәм бәйрәм табыны әзерләргә, өчтән берен туганнарга һәм мохтаҗларга өләшергә, калган

өчтән берен сакларга калдырырга. Түбәндәгечә дә эшләп була: өчтән берен гаиләңә калдырырга, ә өчтән ике өлешен туганнарга, күршеләргә, мохтаҗларга һәм ярлыларга өләшергә. Ә тиресен сатарга, акчасын садака итеп бирергә мөмкин.

Шулай ук бөтен гаиләгә бер корбан чалырга да ярый.

Корбан чалганда хайванны кыйбла тарафына юнәлтү вәҗипме?

Галимнәр моны һәрбер изге гамәл вакытында, хәтта йокы һәм ял вакытында да, кыйблага юнәлүнең мөстәхәб булуы белән аңлаталар. Шулай ук корбан чалганда хайванны саклык белән сул ягына яткырырга һәм башын күтәреп кую мөстәхәб санала.

Мөһим искәрмәләр

Җан биргәнгә кадәр хайванны тунарга ярамый.

Дөя яки сыерны корбан чалганда (аны корбан чалуда 1дән 7гә кадәр кеше катнаша ала) барлык катнашучыларның нияте корбан чалу булырга тиеш. Әгәр катнашучыларның берсенең максаты корбан чалудан ит кенә алу булса, йолада катнашучыларның барысының да корбан чалуы дөрес түгел дип санала.

Бер кеше корбанлык алгач, ул корбанлык балаласа, баласы терек хәлендә сәдака кылыныр, яисә анасы белән бугазланыр, ите сәдака кылыныр; яисә балалаган хайван калып, аның урынына икенче хайван бугазланса да, вәҗиб булыр, әгәр дә кеше икенчене алырлык дәрәҗәдә бай булмаса, шунысын да чалырга ярый.

Абдуррахман Хәбиуллин